

GO-AL

G odsdienst
O nderwijs
-
A lle
L eerkrachten

december2009, nr. 27

In het begin

De hobbykok in Vlaanderen beleeft gouden tijden. Kerst- en nieuwjaarsdagen zijn tijd bij uitstek voor wie familie, kennis en vrienden wil verrassen. Bovendien is er tijd om goed uit te kijken en te winkelen, is er heel wat in de aanbieding en de tijdsgeest zit ook al mee. Dag in dag uit is er ergens wel in het zenderaanbod een kooktipprogramma, het boekenaanbod overtreft zelfs dat van de biografieën van sportvedetten, het instrumentarium van de hobbykok kan zelfs goedkoop verrijkt met heel wat nieuwe instrumenten .... Het zal je maar meezitten.

De vakleerkracht godsdienst gaat het voorlopig iets minder voor de wind. Kerst mag dan al een rijke periode zijn in het kerkelijk-liturgisch jaar ... zelfs op de wenskaartjes stonden meer kerstmannekes dan kerstboodschappers of -boodschappen ...

eerder ster en sneeuw, dan os en ezel, eerder champagne dan spirit .... Wat we in aanbieding hebben lijkt de smaakpupillen (☺) niet direct te beroeren ... Tijd is er ook al niet op overschot. De stilzittende leerkracht dateert uit lang vervlogen tijden. Papieren, VOET, gespreide evaluatie, ... werkdruk, druk aan het werk. Winkelen en aanbiedingen, ja dat misschien wel nog. Op de educatieve markt zit er immers eindelijk terug wat beweging en ook de virtuele markt van digiwereld heeft wel continu nieuws in de aanbieding, grootwarenhuis THOMAS voorop.

De tijdgeest zit die mee? Op het eerste zicht is er weer wel wat bevraging. Tertio, de Morgen, de Standaard, Knack en Kerk en Leven gaven aanzetten ... hier en daar een lezersbrief, een colloquium met iets meer dan honderd deelnemers. Op papier wat rumoer, op de markt van de samenleving stilzwijgen, op de werkvloer ...? Mensen liggen er niet wakker van. Waarom trouwens ook? Je ligt toch niet wakker van wat goed loopt. Een enkele keer hoorden we een leerkracht godsdienst die ons vragen stelt. Wat is de toekomst van ons vak? Wie denkt daar over na? Hoe politiek gevoelig ligt dit dossier? Hoe sterk houdt de kerk vast aan het vak en aan de confessionele gebondenheid ervan? Hoe verschillend is de situatie en de toekomst naar onderwijsnet bekeken?..

Zelf volgen we uiteraard van nabij wat beweegt. En we willen er meteen bij stellen; een denkkanteling is niet in zicht, een wetwijziging niet voor morgen. Er is een stevige kadering vanuit én de Verklaring van de rechten van de mens én de Grondwet én decreten én canoniek recht én vooral het onderwijsveld zelf.

Soms hoor je de opmerking (1) dat het confessioneel gebonden vak godsdienst of ncz (niet-confessionele zedenleer) misschien best wat inleveren ten aanzien van levensbeschouwing of cultuurbeschouwing of filosofie ... je hoort het in eigen kringen en ook/vooral daarbuiten. Bij die mensen staat vooral voorop de zorg voor het doorgeven van wat in de samenleving zoal aanwezig is aan zinhorizonten ... een mooie betrachting. Een belangrijke zorg. Inderdaad de samenleving heeft nood aan gedegen wederzijdse interesse in elkaars kijk op leven en stijl van leven. Verdiepend gesprek daar rond is een goed. En het leerplan geeft dit nobele streven ook

gelijk. We moeten de beginsituatie van diversiteit en de actualiteit van de samenleving ernstig opnemen. Identiteit en diversiteit leven en komen tot leven bij gratie van elkaar. Dat is open, dat is katholiek. Vraag is nu natuurlijk of dit neutrale vak of door sommige plurale vak genoemd dat sommigen voorstaan een goed is? Het vraagt immers een helikopterperspectief, een kleurloosheid. Klinkt kil, koel, clean. Tja a-levensbeschouwelijk levensbeschouwelijk doen? Leg me dat maar eens uit. Stel je voor de beste hobbykok van Vlaanderen gejureerd door een voedingsdeskundige ... tja dan zijn we niet bezig met koken, maar met iets anders .... Op zich ook wel interessant, maar je mist de geur van het koken en de diversiteit aan ingrediënten op allerlei terreinen. Cultuurbeschouwing, filosofie kunnen interessant zijn, maar levensbeschouwing zijn ze niet. Een vak dat het samenspel kleur/levensbeschouwing wegduwt gaat de verkeerde richting in.

Soms hoor je ook de opmerking (2) dat het vak r.-k. godsdienst niet sterk genoeg de kaart trekt van de eigen traditie, dat het wat uitgehold is. Bij die mensen staat vooral voorop dat onze traditie zo rijk is dat we daarmee al genoeg te bieden hebben. En ook deze mensen geeft het leerplan gelijk. De traditie moeten we onverkort, onverdund en onvervalst binnen brengen. Kan het duidelijker. Vraag is nu natuurlijk of dat het enige is? Stel je voor de beste hobbykok van Vlaanderen en de kandidaten enkel mogen en moeten koken wat Peter of Sergio lekker vinden ... ze hebben inderdaad veel geleerd van deze sterrenkoks. Ze waren Getuigen van een zeer goede keuken, ze waren Moderator in het verkennen van de wereldkeuken, ze waren Specialist als het op kookadvies aankwam. Stel je voor een uitzending 'beste hobbykok van Vlaanderen' waar enkel Peter en Sergio aan het fornuis staan. Het lijkt wel een turnles waar enkel de leerkracht turnt of een godsdienstles waar enkel de leerkracht recht van spreken heeft.

In het koken, gaat het hooguit zijdelings om het kookboek, wel om de veelzijdige act van het koken, dat weet de beste kok, dat wil elke hobbykok.

We wensen je in 2010 een mooi onderwijsleertraject toe op zoek naar de goeie hobbykoks in Vlaanderen.

Voor wie de discussie omtrent het vak wat wil opvolgen nog dit;

http://www.kuleuven.be/thomas/algemeen/actualiteit/visie/identiteit_ onderwijs/levensbeschouwing.php) Je kunt er o.a. de twaalf artikelen van geloof in het vak door dr. D. Pollefeyt geschreven, terug vinden en eens rustig overwegen.

Vragenderwijs-delenderwijs

Soms bereikt ons de vraag naar de wenselijkheid van het uitnodigen van externen (personen/organisaties) in de lestijden r.-k. godsdienst. Vragen als 'hebt u er een bezwaar tegen dat ...' of 'kunt u iemand aanwijzen die zou kunnen spreken rond ...'.

Het kan in deze gaan over getuigenissen, acties, preventie e.d.

Zelf merken we ook al eens de vrijgave van lestijd voor iets anders.

Graag in deze enkele reflecties. We denken na vanuit (1) het vak, (2) het vakkensysteem, (3) de school en (4) het leven.

Wat antwoorden in eerste instantie vanuit de het **vak**. Dit staat uitgeschreven in het leerplan. Voorop staat dat het vak, zoals elk ander vak een eigen logica (1) en een eigen ambitie (2) heeft. Het vak heeft een eigen eigen belichting/benadering van de werkelijkheid. Elk vak kijkt anders naar het leven zoals het was en is. Ons vak kijkt levensbeschouwelijk. Zoals elk vak hebben ook wij de ambitie om voorbij al het occasionele en toevallige werken doorheen permanent leren de jongeren te sterken in die levensbeschouwelijke benadering. Daarom is er het accent op levensbeschouwelijke bedachtzaamheid (1), daarom is er de uitschrijving in een leerlijn (2). Wat hier binnen past is wenselijk, is middel i.d.v. doelen. In die zin hebben we zelf eerder al eens de suggestie aangebracht om bvb. rond 'roeping' iemand uit te nodigen. Het leerplan pleit in deze ook voor een narrativiteit inzake levensbeschouwelijkheid. Geen theoretisch verhaal 'sec et brut', maar een verhaal bruisend van leven. 'Leven' beschouwen dus. Soms eens door een ander 'leven' laten binnenbrengen, soms eens naar 'leven' toestappen (als we er maar op letten geen gesloten, verpletterende verhalen aan te bieden). Uitdagende impulsen om er verder op in te gaan... op de betekenis van roeping bvb... en wat is de roeping van het leerling

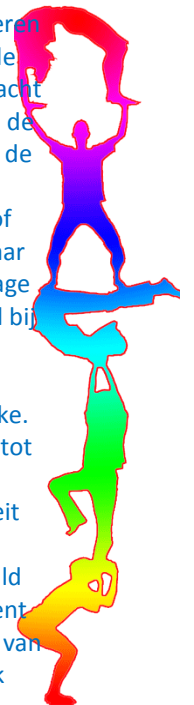

zijn, de roeping van de beroepskeuze, de roeping van de manier waarop je in het leven staat,... **Overleg met vakcollega's en directie** is hoe dan ook altijd belangrijk bij het vastleggen van uitnodigingen en/of 'uitstappen'.

Het vak maakt zoals elk vak deel uit van, een **vakkensysteem**. Dit brengt soms eigen uitdagingen met zich mee. Tussen vakken kan er al wel eens affiniteit en/of polarisatie zijn. Soms praat je over de zelfde werkelijkheid of ga je in op dezelfde vragen. Dan is het goed dat er kritisch integrerend wordt samengewerkt. Vakoverschrijdend, vakgemeenschappelijk een nieuwe ruimte creëren voor dieper leren. Denken we aan de raakvlakken evolutie/schepping, erfelijkheid/vrijheid met de collega's biologie, groei-ontwikkeling/ethiek met de collega's economie e.a. . Als leerkrachten elkaar tegenwerken is de leerling en de waarheid de dupe. Waar leerkrachten samenwerken is er een win-win situatie. In het gemeenschapsonderwijs kan het in deze natuurlijke ook soms gaan om een interlevensbeschouwelijke ruimte tussen de vakken godsdienst (rooms-katholiek en andere) en ncz (niet confessionele zedenleer). **Overleg met collega's andere vakken en directie** is aangewezen. Breek die muren soms af ....

Ten derde is het vak ook ingebed in de **school**. Het vak draagt bij tot het ontwikkelen van het schoolproject en is ook uitvoerder van het schoolproject. Elke school probeert - voorbij het vakkensysteem - generaties jongeren warm te maken voor leven en samenleven. Nogal wat projecten staan telkens weer op stapel. Hoe sterker de school, hoe meer gedegen projecten. Dit is een zorg voor elke leerkracht (die meer dan enkel een vakleerkracht is). Het kan in deze bvb gaan over relationele vorming, verkeersopvoeding, wereldwijd leven, e.a.. Het loont de moeite dat vakken tijd afgeven voor schooltijdgebonden projecten. Een belangrijke 'vrije ruimte'. Hier geldt de regel 'voor alle vakken gelijk'. Proportioneel nu eens dit vak, dan weer een ander. Dit geldt ook voor schoolacties als Broederlijk Delen, Amnesty International, e.a.. Het hoeft niet altijd lichamelijke opvoeding of godsdienst te zijn, ook al staat bewogen bewegen daar centraal. Het zijn projecten van de school. Ze zijn maar van de school als het hele vakkensysteem of alle vakleerkrachten hier in beweging komen en de eigen bijdrage relativeren. **Overleg met directie en schoolteam** is de aangewezen weg en de schoolleerlingen zullen er wel bij varen..

Tenslotte is er het **leven** dat altijd weer sterker is dan elke theorie of elke institutionalisering of subsysteemke. Wie dit leven kansen geeft doet goed werk. Het leerplan stuurt er zelfs op aan om juist de levensvraag mee tot een winsituatie te maken. Jeugd op straat. Ingrijpende ervaringen die om expressie vragen, een hoofddoekenverbod, een asielafwijzing, een banale doodsteek, ... Leven vraagt tijd. Deze intuïtieve intensiteit gebeurt. Leven is ook het leven van een enkele leerling, of het leven van een leergroep. Ook daar kan leven schokkend direct tijd vragen. Maar als toevallig altijd weer de leerling juist uit de godsdienstles wordt gehaald voor een CLB-begeleiding of wanneer altijd weer het probleem binnen een leergroep in de les godsdienst dient gethematiseerd door directie, klastitularis of iemand anders, ja dan schort er toch wel iets aan de perceptie van het vak. **Overleg met vakcollega's, directie en andere organisaties** is belangrijk. Leven heeft z'n rechten, elk vak heeft z'n plichten.

Link

THOMASweetjes:

Graag doorklikken naar: <http://www.kuleuven.be/thomas/algemeen/nieuwsbrief/>

Linkweetjes:

De THOMASwebpagina is zo rijk dat we wel eens vergeten dat er nog andere places to be zijn voor godsdienstleerkrachten. <http://www.trouw.nl/religie-filosofie/nieuws/dossiers/> Is rijk aan dossiers (en filosofie en video's) die te gebruiken zijn in het godsdienstonderricht

Een verzamelwebsite voor bijbel in de seculiere popcultuur. Bruikbaar voor godsdienstdocenten, jeugdwerkers, aplhacursussen, evangelisten etc.: www.muzeikbijbel.nl

Op de website "the missing link <<http://www.sip.be/godsdienst/themissinglink/>> " is er opnieuw een rubriek

bijgekomen: "lesimpulsen" (voor foto, muziek, webvideo en film). Ontdek het zelf maar!

Er zit muziek in ... Deezer en Grooveshark

Deezer (<http://www.deezer.com>) is gekend op het gebied van 'streaming' muziek. Typ de naam van uw favoriete artiest of groep in, en u krijgt een lijst met songs die u integraal kunt beluisteren. Door op het plus-tekentje te klikken, kun je deze toevoegen aan uw persoonlijke playlist (wel eerst gratis registreren). **Grooveshark** (<http://listen.grooveshark.com>) na een zoekopdracht worden de resultaten netjes gerangschikt volgens o.a. nummer en artiest. De nummers zijn volledig te beluisteren en u kunt ze in een 'queue' plaatsen. Ook hier is gratis registreren nodig.

Met een gratis tool als **Mp3MyMp3** (<http://www.mp3mym3.com>) kun je de beluisterde muziek bewaren, maar dan moet jerekening houden met de auteursrechten. Om jouw opnames later te bewerken (knippen, stukken verwijderen, ...) is **Audacity** (<http://audacity.sourceforge.net> - gratis) aan te raden.

Makkelijker downloaden van YouTube De streaming-filmpjes op YouTube (<http://www.youtube.com>) kun je in principe alleen bekijken en niet downloaden naar uw harde schijf. Makkelijk kan nu toch via KickYouTube (<http://www.kickyoutube.com>): zet gewoon het woord 'kick' vóór 'YouTube' in de adresbalk van het bewuste filmpje (dus bv. <http://www.kickyoutube.com/watch?v=9hIQjrMHTv4>). Je komt nu op de website van KickYouTube terecht en daar zie je de video - net zoals in YouTube. Bovenaan tref je een werkbalk aan met diverse opties aan: mp4, flv, 3gp, iphone, mp3, ... (je kunt dus ook gewoon bv. de muziek van een videoclip downloaden). Kies het gewenste formaat en klik op de groene Go-knop. Die verandert dan in een blauwe Down-knop: klik daarop met de rechtermuisknop en kies doel opslaan als...

Mededelingen en weet-jes

Dag van de godsdienst, **woensdag 3 februari** ... dieper zien en elkaar zien, meer moet dat niet zijn: **"de digi-woordige jeugd"**. Voor meer info. Zie de diocesane webpagina bij de rubriek nascholing. <http://www.dpbrugge.be/rkgodsdienst/nascholing.htm>

Dag voor de lectoren verpleegkunde HBO5, **vrijdag 12 maart**: **"zin in zorg en zorg in zin"**. Voor meer info. Zie de diocesane webpagina bij de rubriek nascholing. De folder zal vanaf half-januari beschikbaar zijn op deze webpagina. <http://www.dpbrugge.be/rkgodsdienst/nascholing.htm>

Voor dit minimaal aanbod rekenen we op een maximale aanwezigheid.

Lezenswaard, kijkenswaard

Via THOMAS kwamen we op het spoor van twee boeken:

Het bewustzijn groeit dat catechese in wezen niet iets is voor kinderen, maar iets voor volwassenen, waaraan kinderen gaandeweg leren participeren. Het pas verschenen boek D. Pollefeyt (red.), *Wanneer catechese tot volwassenheid komt* (Antwerpen, Halewijn, 2009) probeert de perspectiefwissel die zich in de catechese aan het voltrekken is, te zien, te begrijpen en de pastorale consequenties ervan aan het licht te brengen. In de dubbele betekenis van de uitdrukking betekent 'als catechese tot volwassenheid komt': catechese die zich tot volwassenen richt en catechese die zelf door deze beweging tot maturiteit komt.

P. De Mey & P. De Witte (red.) *De 'K' van Kerk: De pluriformiteit van katholiciteit* (Antwerpen, Halewijn, 2009).

De kerk wordt in het credo 'één, heilig, katholiek en apostolisch' genoemd. Dit boek is een neerslag van de studiedag van LOGOS 2009. Een goed begrip van wat het voor een Kerk betekent om katholiek te zijn, kan immers ook meer begrip voor die Kerk zelf bewerkstelligen. Reflecties over het verstaan van Kerk in het Oude en Nieuwe Testament en over het kerkbegrip van Vaticanum II maken duidelijk dat katholiciteit geenszins identiek is aan de universele verspreiding van een onveranderlijk corpus aan geloofswaarheden, maar juist ruimte laat voor eenheid in verscheidenheid.

'Het Vaticaan is kleurrijker dan zijn imago doet vermoeden' Hij schreef al over zusters en priesters, maar voor het derde deel van zijn kerktrilogie mikte Bart Demyttenaere heel hoog: de Heilige Stoel. Het algemene beeld van het centrale bestuur van de wereldkerk is ronduit negatief, zowel bij gelovigen als ongelovigen. Ik wilde onderzoeken of dat beeld klopte. Resultaat is De stoel van Petrus, een kleurrijke verkenningstocht achter de schermen van het Vaticaan. Demyttenaere heeft duidelijk goed nagedacht over structuur en variatie, met afwisselend ernstige en meer frivole thema's. De 23 gesprekken zijn telkens ingekaderd in een verhaal. Bart Demyttenaere, De stoel van Petrus. Achter de schermen van het Vaticaan, Van Halewyck, Leuven, 369 blz.,

'Leef voor wat werkelijk waarde heeft' . Internationaal is het boek van Rob Riemen al een succes, vooral onder jongeren. Nu is het boek 'Adel van de geest' ook in het Nederlands verschenen. „Pas je niet aan! Kies voor je passie!” „Pas je niet aan! Persoonlijkheid, daar gaat het om in het leven! Kies voor je passie! Besef wat het betekent om vrij te zijn. Vrijheid is niet doen en laten waar je zin in hebt. Je bent pas echt vrij als je in waarheid leeft. Met de waarheid kun je geen compromis sluiten, want dan wordt je leven een leugen. Persoonlijkheid echter vraagt om geestelijke vorming. Dat is adel van de geest. Het is de voorwaarde voor een democratische samenleving.” Rob Riemen studeerde theologie in Tilburg, zie ook: www.robriemen.nl

Bijbel ontdekken als icoon van God. Van Bijbelkenner en -vertaler Jean Bastiaens verscheen onlangs een boek over de 'lectio divina', het biddend omgaan met de Bijbel. Tegelijk redigeerde hij de Vlaamse uitgave van Evangelielecties voor de zondagsviering volgens de Lectio Divina voor het komende liturgische jaar. Door te bidden en te leven met de Schrift gaat de gelovige naar het hart van de openbaring en zo wordt de Bijbel voor hem of haar een icoon van God. Jean Bastiaens, Een onmetelijke schatkamer. Leven en bidden met de Bijbel, Katholieke Bijbelstichting, 's-Hertogenbosch/Mechelen, 136 blz.

Pluim

De mooiste pluim voor de leerkracht 'getuige', of moeten we zeggen leerkracht 'dichter'.

Met dank aan collega inspecteur-adviseur Ronald Sledsens (bisdom Antwerpen)) die we het volgende hoorden zeggen;

“ De leerkracht als getuige

U zult het van mij niet verwachten maar ik kan ook wel eens profaan doen en als u mij zou vragen wat ik in die 15 jaar dat ik inspecteur ben heb gezien achteraan op het laatste stoeltje in de klas, een plek waar ik als leerling voordien mijn hele leven heb gezeten, dan zou ik dat naar mijn gevoel het best omschrijven met poëzie. Dat klinkt heel erg profaan maar ik heb een grote achting voor die term omdat het Griekse woord poëzie zoals u weet drie dingen tegelijk betekent: eerstens maken of vervaardigen, tweedes: dat doen aan de hand van het scheppen van beelden en voorstellingen en derdes: van daaruit dichten. Soms leidde dit alleen maar tot karamellenverzen maar heel vaak tot schitterende poëzie en dat kwam omdat – om in het klassieke beeld van de Griekse dichtkunst te blijven – de muze of inspiratie ermee te maken had. Ik ben dus bevoorrecht getuige geweest van een tamelijk groot epos of laat ik zeggen verheven verhaal door honderden leerkrachten dagelijks trouw geschreven midden de wederwaardigheden van hun tijd.”

Ooproep: roep op!

Mocht er op school nog geen antennepersoon en/of vakverantwoordelijke zijn, wil dan contact nemen met uw inspecteur-adviseur.

U kunt dit en vorige nummers van GO-AL ook downloaden via <http://www.sip.be/rkgodsdienst/nieuwsbrief.htm>